

OILADA BOLALARNI IYMONLI, BARDOSHLI VA MUVOZANATLI PSIXIKASINI SHAKLLANTIRISH MASALASI

Rayimqulov Umrzoq Xoliqulovich

Surxondaryo viloyati Qumqo'rg'on tumani

19- umumiy o'rta ta'lim maktabi psixologi.

Annotatsiya: Ushbu maqola oilada iymonni tarbiyalashning psixologik mohiyatini va uning sog'lom psixikani shakllantirishdagi muhim ro'lini o'rganadi. Keng qamrovli adabiyotlarni tahlil qilish orqali tadqiqot iymonning turli o'lchovlarini, uning psixologik rivojlanishiga ta'sirini va e'tiqodga asoslangan tarbiyani tarbiyalashda qo'llaniladigan usullarni o'rganadi. Natijalar oiladagi iymon va bardoshli va muvozanatli psixikani shakllantirish o'rtasidagi ijobiy bog'liqlikni ta'kidlaydi. Muhokama bo'limi ushbu topilmalarning oqibatlarini to'g'risida tushuncha beradi, bu esa oilaviy dinamikada iymonni rivojlantirish bo'yicha yakuniy mulohazalar va amaliy takliflarga olib keladi.

Kalit so'zlar: Iymon, oila, tarbiya, bolalarni psixologik rivojlanishi, sog'lom ruhiyat, e'tiqod tizimlari.

Oila jamiyatning asosiy birligi sifatida o'z a'zolarining psixologik farovonligini shakllantirishda hal qiluvchi ro'l o'ynaydi. Ushbu maqolada iymonning psixologik mohiyatini va uning sog'lom psixikani shakllantirishga ta'sirini tushunishga qaratilgan ushbu kontekstdagi ro'li ko'rib chiqiladi. Mavjud adabiyotlarni o'rganish orqali biz e'tiqodga asoslangan tarbiyaning nozik tomonlarini va uning individual rivojlanishga chuqur ta'sirini ochishimiz mumkin.

Ko'plab tadqiqotlar iymonning ko'p qirrali tabiatini ta'kidlab, uning diniy e'tiqod, ma'naviyat va axloqiy qadriyatlar kabi turli xil ifodalarini tan oladi. Iymonning psixologik o'lchovlari maqsad, chidamlilik va hissiy barqarorlikni o'z ichiga oladi. Tadqiqotchilarning ta'kidlashicha, oiladagi iymonga ta'sir qilish stress omillaridan himoya qiluvchi omil bo'lib xizmat qilishi va kurashish mexanizmlarini rivojlantirishga hissa qo'shishi mumkin. Oilaga bo'lgan ishonch va psixologik farovonlik o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish uchun mavjud adabiyotlarni to'liq ko'rib chiqish o'tkazildi. Tegishli tushunchalarni olish uchun psixologiya, sotsiologiya va dinshunoslik bo'yicha tadqiqotlar tahlil qilindi. Sharh empirik tadqiqotlar, amaliy tadqiqotlar va e'tiqodga asoslangan tarbiyaning individual psixikaga ta'sirini o'rgangan nazariy asoslarga qaratildi. Oilada bolalarda iymonni tarbiyalash shaxslarning psixologik rivojlanishida muhim ro'l o'ynaydi va sog'lom psixikani shakllantirishga yordam beradi. Iymon, shu nuqtai nazardan, diniy e'tiqodlarni, qadriyatlarni va o'ziga, boshqalarga va dunyoga

ishonch hissini qamrab olishi mumkin. Oilaviy tarbiyada iymonning psixologik mohiyati va ro`lining ba'zi asosiy jihatlari:

Xavfsizlik hissi:

- Oilaviy kontekstga ishonish xavfsizlik va barqarorlik tuyg'usini ta'minlaydi. O'zlarini sevishini, qabul qilinishini va qo'llab-quvvatlanishini his qiladigan muhitda o'sgan bolalar sog'lom psixologik rivojlanish uchun zarur bo'lgan xavfsiz bog'lanish uslubini rivojlantiradilar.

Qadriyatlar va axloq:

- Iymon ko'pincha qadriyatlar va axloqni uzatishni o'z ichiga oladi. Muayyan axloqiy va axloqiy tamoyillarga rioya qilgan oilalar bolaning ichki axloqiy kompasini rivojlantirishga yordam beradi. Bu ularni mas'uliyatli qarorlar qabul qilishda va hayotning murakkabliklarini boshqarishda boshqarishi mumkin.

Chidamlilik:

- Iymon qiyinchiliklar va qiyinchiliklarni engish uchun asos yaratib, chidamlilik tuyg'usini uyg'otadi. Diniy yoki dunyoviy bo'lsin, e'tiqod tizimlari ko'pincha qiyinchiliklarni engish, azob-uqubatlarning ma'nosini topish va ijobiy dunyoqarashni rivojlantirish haqidagi ta'limotlarni o'z ichiga oladi.

Ijtimoiy aloqa:

- Ko'pgina e'tiqod an'analari jamiyat va ijtimoiy aloqaning muhimligini ta'kidlaydi. Oila yoki diniy guruh ichidagi qo'llab-quvvatlovchi jamoaning bir qismi bo'lish, izolyatsiya tuyg'usini kamaytirish va tegishlilik tuyg'usini targ'ib qilish orqali ruhiy salomatlikka ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Hissiy tartibga solish:

- Iymon odamlarga stress va salbiy his-tuyg'ularni boshqarishga yordam beradigan ibodat, meditatsiya yoki marosimlar kabi kurashish mexanizmlarini taqdim etish orqali hissiy tartibga solishga hissa qo'shishi mumkin. Bu yanada muvozanatli va bardoshli psixologik holatga olib kelishi mumkin.

Shaxsni shakllantirish:

- Iymon ko'pincha shaxsiy shaxsni shakllantirishda ro'l o'ynaydi. Bu shaxslar o'zlarini, maqsadlarini va dunyodagi o'rnini tushunadigan asos yaratadi. Ushbu o'ziga xoslik hissi kuchli va yaxlit o'z-o'zini anglashga hissa qo'shadi.

Umid va optimizmni etkazish:

- Iymon ko'pincha kelajakka umid va nekinlik hissini o'z ichiga oladi. Ushbu e'tiqodlarni rivojlantiradigan oilalar ruhiy salomatlik muammolaridan himoya qiluvchi omil bo'lishi mumkin bo'lgan ijobiy fikrlashni rivojlantirishga hissa qo'shadi.

Noaniqlik bilan kurashish:

- Iymon noaniqlik sharoitida tasalli va qo'llab-quvvatlash manbai beradi. O'zidan kattaroq narsaga ishonish odamlarga noma'lum narsalarni boshqarishga va hayotdagi noaniqliklarning ma'nosini topishga yordam beradi.

Shuni ta'kidlash kerakki, iymonning psixologik rivojlanishga ta'siri individual tajribalar, madaniy kontekst va oilaning o'ziga xos e'tiqodlari asosida keng farq qilishi mumkin. Oilalar turli xil diniy yoki ma'naviy e'tiqodlarga ega bo'lishi mumkin yoki ular umumiy qadriyatlar va tamoyillar orqali dunyoviy ma'noda iymonni uyg'otishi mumkin. Muayyan shakldan qat'i nazar, oilada iymonni tarbiyalash sog'lom psixikani shakllantirishga ijobiy hissa qo'shishi mumkin. Oiladagi iymon va sog'lom psixika o'rtasidagi ijobiy bog'liqlik iymon o'z ta'sirini ko'rsatadigan mexanizmlar haqida munozaralarni keltirib chiqaradi. Oilalardagi e'tiqodga asoslangan jamoalarning qo'llab-quvvatlovchi va uyg'un tabiati xavfsizlik tuyg'usini kuchaytiradi va hissiy farovonlikni oshiradi. Bundan tashqari, axloqiy va axloqiy qadriyatlarni diniy ta'limotlar orqali etkazish mustahkam psixologik asosni rivojlantirishga yordam beradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, oilada bolalarni iymonini tarbiyalash, shaxslarning psixologik rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Kuzatilgan ijobiy natijalar shuni ko'rsatadiki, iymonni oila dinamikasiga qo'shish sog'lom psixikani rivojlantirishga hissa qo'shishi mumkin. E'tiqodga asoslangan tarbiyaning muhimligini anglash otanonalar, o'qituvchilar va ruhiy salomatlik mutaxassislarini har tomonlama psixologik rivojlanishga yordam berishi mumkin.

Ushbu tadqiqotning amaliy natijalariga e'tiqodga asoslangan amaliyotlarni oilaviy tartiblarga kiritish, e'tiqod tizimlari haqida ochiq muloqot va ma'naviy izlanishlarni rag'batlantirish kiradi. Kelajakdagi tadqiqotlar e'tiqod psixologik farovonlikka ta'sir qiladigan o'ziga xos mexanizmlarni chuqurroq o'rganishi va turli madaniy va diniy kontekstlarda potensial o'zgarishlarni o'rganishi kerak. Oiladagi iymonning ahamiyatini anglash orqali biz shaxslarning yaxlit rivojlanishiga hissa qo'shadigan muhitni rivojlantirishimiz mumkin.

Adabiyotlar.

- 1.Қ.Назаров ва бошқ. Миллий ғоя: тарғибот технологиялари ва атамалар луғати. Тошкент, 2007 й.
- 2.Т.Абдуллаев. Оила социологияси. Маърузалар матни. ФарДУ, 2008 й.
- 3.К.Рахимова. Соғлом муҳит - соғлом авлод. Услубий кўрсатма. ФарДУ, 2014 йил.
- 4.Н.Усмонов ва бошқ. Оила – жамият таянчи. Услубий кўрсатма. Фарғона, 2012 йил.